

RP 1/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar och till lagar om ändring av skjutvapenlagen och 46 kap. 1 § i strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny lag om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar. Dessutom föreslås det att strafflagen och skjutvapenlagen ändras.

I propositionen föreslås kompletterande nationella bestämmelser till Europeiska unionens rättsakter om sanktioner samt till vapenexportförordningen. Enligt förslaget ska utförsel av patrondelar ur Europeiska unionens tullområde kräva tillstånd. I strafflagen föreslås bestämmelser om påföljder för olovlig utförsel av patrondelar. Dessutom föreslås vissa tekniska ändringar i skjutvapenlagen.

Syftet med propositionen är att komplettera de gällande sanktionssystemen i syfte att säkerställa att det inte ska finnas några kryphål i dem.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
2.1 EU:s sanktionsförfordningar avseende skjutvapen och vapenrelaterad materiel.....	5
2.2 Utförsel av skjutvapen och ammunition för civilt bruk.....	7
2.2.1 Bestämmelser om exportkontroll.....	7
2.2.2 Vapenexportförfordningen och skjutvapenlagen	8
2.2.3 Skjutvapenlagen och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	9
2.2.4 Skyddet för personuppgifter	10
2.2.5 Strafflagen.....	10
2.3 Överlämnande av föremål som är i polisens besittning	11
2.3.1 Skjutvapenlagen.....	11
3 Målsättning	12
4 Förslagen och deras konsekvenser	12
4.1 De viktigaste förslagen	12
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	12
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	12
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	12
4.2.3 Konsekvenser för företagen.....	13
4.2.3.1 Samråd med företag.....	13
4.2.3.2 Konsekvenser för företagen.....	13
4.2.3.3 Konsekvenser med avseende på den administrativa bördan.....	13
5 Alternativa handlingsvägar.....	14
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	14
5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	14
5.2.1 Sverige	14
5.2.2 Danmark	14
5.2.3 Tyskland	15
6 Remissvar	15
7 Specialmotivering.....	17
7.1 Lag om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar	17
7.2 Skjutvapenlagen.....	19
7.3 Strafflagen.....	19
8 Ikraftträdande	20
9 Förhållande till andra propositioner	20
10 Verkställighet och uppföljning	20
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	21
LAGFÖRSLAG.....	26
1. Lag om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar	26
2. Lag om ändring av skjutvapenlagen	28
3. Lag om ändring av 46 kap. 1 § i strafflagen	29

BILAGA	31
PARALLELTEXT	31
2. Lag om ändring av skjutvapenlagen	31
3. Lag om ändring av 46 kap. 1 § i strafflagen	33

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Beredningen av propositionen är delvis en följd av de sanktioner som införts mot Ryssland på grund av det fullskaliga krig som Ryssland för mot Ukraina. Propositionen svarar dels på behov som följer av de aktuella sanktionerna, dels på ett behov att komplettera de gällande sanktionssystemen för att så långt möjligt täppa till kryphål i dem.

Det har också funnit ett nationellt behov bakom propositionen, nämligen att skjutvapenlagen (1/1998) behöver ändras.

Internationella sanktioner är åtgärder för att begränsa eller avbryta ekonomiskt eller kommersiellt samarbete med ett land eller en grupp. Syftet med sanktioner är att tillsammans med andra utrikespolitiska åtgärder påverka sådan politik eller verksamhet utövad av en stat eller grupp som anses hota internationell fred och säkerhet.

EU har för närvarande över 40 sanktionssystem i kraft. En del av sanktionssystemen har tagits i bruk för att verkställa resolutioner om sanktioner antagna av FN:s säkerhetsråd. FN:s säkerhetsråds befogenhet att införa sanktioner grundar sig på kapitel VII i FN-stadgan. Resolutioner antagna med stöd av det kapitlet är juridiskt bindande för FN:s alla medlemsstater. Därtill har unionen egna det vill säga autonoma sanktionssystem som har sin rättsliga grund i artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen (FEU). Syftet med sanktionerna är bland annat att upprätthålla internationell fred och säkerhet, undvika konflikter, främja demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen samt försvara folkrättens principer. Sanktionssystemen kan omfatta till exempel vapenembargon, reseförbud, frysning av tillgångar och andra restriktioner avseende export och import.

Sanktionerna mot Ryssland är mycket omfattande och består av såväl sektorsspecifika som individuella sanktioner med bred samlad effekt. Rådets beslut 2014/512/Gusp och 2014/145/Gusp är centrala för de restriktiva åtgärderna. Bestämmelserna i dessa beslut och i förordningarna (EU) nr 833/2014 och (EU) nr 269/2014 om genomförande av dem har uppdaterats och utökats i flera omgångar under de senaste åren med anledning av Rysslands fullskaliga anfallskrig mot Ukraina. I EU:s ekonomiska sanktioner mot Ryssland ingår ett flertal import- och exportrestriktioner. I förteckningen över förbjudna varor ingår bland annat för civilt bruk avsedda skjutvapen och delar av sådana samt ammunition avsedd för civilt bruk.

Det nationella behov som beaktats vid beredningen föranleds av att riksdagens justitieombudsman i sitt beslut av den 2 augusti 2023 (EOAK/6855/2022) påpekat att de bestämmelser i skjutvapenlagen som gäller överlämnande av föremål som är i polisens besittning behöver preciseras.

1.2 Beredning

Beredningen av propositionen

Inrikesministeriet tillsatte den 18 januari 2024 ett lagstiftningsprojekt i syfte att utfärda bestämmelser om tillståndsplikt för utförsel av ammunition och därmed jämförbar utrustning.

Propositionsutkastet har beretts vid inrikesministeriet i samarbete med utrikesministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, arbets- och näringsministeriet och Polisstyrelsen. Beredningen har även omfattat samråd med Tullen.

Propositionen har varit på remiss hos utrikesministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, riksdagens justitieombudsmans kansli, justitiekanslern i statsrådet, Polisstyrelsen, Huvudstaben, Staben för Gränsbevakningsväsendet, Säkerhets- och kemikalieverket, Tullen, Nammo Lapua Oy, Sako Ab, Asealan Elinkeinonharjoittajat ry, Asekauppiainen Liitto ry och Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund r.y.

Propositionsutkastet, de yttranden som lämnats och ett sammandrag av yttrandena finns allmänt tillgängliga på adressen <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning/projektsida?tunnus=SM002:00/2024>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 EU:s sanktionsförordningar avseende skjutvapen och vapenrelaterad materiel

Så tidigt som den 1 augusti 2014 införde Europeiska unionens råd restriktiva åtgärder med anledning av Rysslands åtgärder som destabiliserar Ukraina. EU:s åtgärder grundar sig på rådets beslut 2014/512/Gusp om restriktiva åtgärder med hänsyn till Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina och på rådets förordning (EU) N:o 833/2014 om restriktiva åtgärder mot bakgrund av Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina, nedan *sanktionsförordningen*, sådana de lyder jämte ändringar.

Nedan ges en överblick av sanktionsförordningarna mot Ryssland ur en synvinkel som omfattar skjutvapen samt vapenrelaterad materiel och utrustning. Det enorma antalet sanktioner mot Ryssland gör en sådan avgränsning nödvändig. Förslaget att belägga utförsel av patrondelar med tillståndsplikt motiveras dock också av andra sanktionssystem, både gällande och eventuella framtida sådana. Syftet med den föreslagna tillståndsplikten är att så långt möjligt täppa till kryphål i lagstiftningen så att sanktionerna kan genomföras effektivt.

Enligt artikel 2aa.1 i sanktionsförordningen ska det vara förbjudet att direkt eller indirekt sälja, leverera, överföra eller exportera skjutvapen, delar och väsentliga delar till skjutvapen och ammunition som förtecknas i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012, och skjutvapen och andra vapen som förtecknas i bilaga XXXV till förordningen, oavsett om de har sitt ursprung i unionen eller inte, till fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ i Ryssland eller för användning i Ryssland.

Förordningen till vilken det hänvisas är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition, nedan *vapenexportförordningen*.

Bilaga XXXV till sanktionsförordningen innehåller en förteckning över skjutvapen och andra vapen som avses i artikel 2aa. I punkt 14 i bilagan specificeras ammunition enligt följande: alla patroner eller delar av patroner, inklusive patronhylsor, tändladdningar, drivladdningar, kulor och projektiler som används i skjutvapen, förutsatt att dessa delar själva omfattas av krav på tillstånd i den berörda medlemsstaten.

Enligt artikel 2aa.1a i sanktionsförordningen ska det vara förbjudet att genom Rysslands territorium transitera skjutvapen, delar och väsentliga delar till skjutvapen och ammunition som avses i punkt 1 och som exporterats från unionen.

Bestämmelser om detta finns även i ett nytt sanktionssystem. Den 27 maj 2024 införde Europeiska unionen nya sanktioner som en följd av Aleksej Navalnyjs död. Rådet utfärdade förordning (EU) nr 2024/1485 om restriktiva åtgärder med anledning av situationen i Ryssland. Enligt artikel 2.1 i förordningen ska det vara förbjudet att direkt eller indirekt sälja, leverera, överföra eller exportera utrustning enligt förteckningen i bilaga I vilken skulle kunna användas för internt förtryck, oavsett om den har sitt ursprung i unionen eller inte, till fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ i Ryssland, eller för användning i Ryssland.

Enligt skäl 2 till förordningen anses internt förtryck inbegripa bland annat tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning, summariska eller godtyckliga avrättningar, försvinnanden, godtyckliga gripanden och andra allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheter och de grundläggande friheter som anges i relevanta internationella instrument som rör de mänskliga rättigheterna, inklusive den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

Bilaga I innehåller följande förteckning över handeldvapen samt ammunition och tillbehör till dessa som kan användas för internt förtryck: 1.1 handeldvapen som inte omfattas av ML 1 och ML 2 i Europeiska unionens gemensamma (ft) militära förteckning; 1.2 ammunition särskilt utformad för handeldvapen enligt punkt 1.1 samt särskilt utformade komponenter för dessa.

Enligt den gemensamma militära förteckningen omfattar ML 1 slätborrade vapen med en kaliber som understiger 20 mm, andra vapen och automatvapen med en kaliber på högst 12,7 mm (0,50 tum) samt tillbehör och särskilt utformade komponenter för dessa vapen. Till exempel gevär och kombinationsvapen är sådana vapen som avses i ML 1. Punkten gäller till exempel inte skjutvapen som utformats särskilt för blind ammunition och som inte kan avlossa projektiler.

ML 2 i förteckningen omfattar slätborrade vapen med en kaliber på minst 20 mm, andra vapen eller utrustning med en kaliber som överstiger 12,7 mm (0,50 tum), kastare samt tillbehör liksom särskilt utformade komponenter för dessa vapen. Punkten omfattar till exempel kanoner och haubitsar. Däremot omfattar punkten inte exempelvis gevär, slätborrade vapen eller kombinationsvapen tillverkade före 1938.

De restriktioner som föreskrivs i förordningen för produkter förtecknade i bilagorna I och II påverkar inte de restriktioner som tillämpas med stöd av sanktionsförordningen.

Artikel 2a i sanktionsförordningen innehåller bestämmelser om varor med dubbla användningsområden. Enligt artikel 2a.1 ska det vara förbjudet att direkt eller indirekt sälja, leverera, överföra eller exportera varor och teknik som kan bidra till militära och tekniska förstärkningar i Ryssland, eller utveckling av försvars- och säkerhetssektorn, enligt förteckningen i bilaga VII, oavsett om de har sitt ursprung i unionen eller inte, till fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ i Ryssland eller för användning i Ryssland. Enligt punkt 1a i samma artikel ska transitering genom Rysslands territorium av varor och teknik som kan bidra till militära och tekniska förstärkningar i Ryssland, eller till utvecklingen av dess försvars- och säkerhetssektor, som förtecknas i förteckningen i bilaga VII och som exporterats från unionen, vara förbjuden.

Bilaga VII innehåller en förteckning över varor och teknik som avses i artiklarna 2a.1 och 2b.1. I bilaga VII anges varukod 9013 10: Kikarsikten för montering på vapen; periskop; kikare utformade för att monteras på maskiner, apparater eller instrument enligt detta kapitel eller enligt avdelning XVI.

Enligt artikel 3h i sanktionsförordningen ska det vara förbjudet att direkt eller indirekt sälja, leverera, överföra eller exportera lyxvaror, oavsett om de har ursprung i unionen eller inte, som förtecknas i bilaga XVIII, till fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ i Ryssland eller för användning i Ryssland. Bilagan innehåller en förteckning över de lyxvaror som avses i artikel 3h. Sådana är till exempel optiska artiklar och optisk utrustning, oavsett värde, med varukoderna ex 9004 90 90 Nattsikteutrustning eller värmesikteutrustning och ex 9013 80 90 Rödpunktsikten, så som anges i punkt 23 i bilagan. Bokstäverna "ex" före varukoden betyder att alla varor som omfattas av varukoden inte omfattas av sanktionerna, utan att endast de varor som anges i beskrivningen gör det.

I artikel 12 g. 1 i sanktionsförordningen föreskrivs att vid försäljning, leverans, överföring eller export till ett tredjeland, med undantag av partnerländer som förtecknas i bilaga VIII till sanktionsförordningen, av varor eller teknik som förtecknas i bilagorna XI, XX och XXXV till sanktionsförordningen, gemensamma högprioriterade produkter som förtecknas i bilaga XL till sanktionsförordningen, eller eldvapen och ammunition som förtecknas i bilaga I till förordning (EU) nr 258/2012, ska exportörer genom avtal förbjuda återexport till Ryssland och återexport för användning i Ryssland från och med den 20 mars 2024. Bilaga XL innehåller en förteckning över varor och teknik som avses i artikel 12 g. Förteckningen omfattar bland annat varukod 9013 10: Kikarsikten för montering på vapen. Med partnerländer avses till exempel Förenta staterna, Japan och Förenade kungariket.

2.2 Utförsel av skjutvapen och ammunition för civilt bruk

2.2.1 Bestämmelser om exportkontroll

Den kontroll som utövas över export av skjutvapen, väsentliga delar till skjutvapen och ammunition för civilt bruk grundar sig på vapenexportförordningen.

Lagen om export av försvarsmateriel (282/2012) innehåller bestämmelser om övervakning av export, överföring, förmedling och transitering av försvarsmateriel och om övervakningsförfarandet. Enligt 3 § i lagen om export av försvarsmateriel avses med försvarsmateriel produkter som omfattas av Europeiska unionens gemensamma militära förteckning (*den militära förteckningen*) och som enligt sina egenskaper har delats in i 22 produktklasser och är särskilt utformade för militär användning samt för dessa utformade komponenter, tilläggsanordningar, tillbehör, utrustning och system. Nationella avgränsningar har införts i fråga om skjutvapen och ammunition i produktklasserna 1 och 3 i den militära förteckningen. I fråga om produktklass 1 i den militära förteckningen tillämpas lagen endast på helautomatiska vapen, precisionsgevär, slätborrade vapen och vapen där hylslös ammunition används, vilka utformats speciellt för militär användning, samt på komponenter, tilläggsanordningar och tillbehör som utformats för vapnen. I fråga om produktklass 3 i den militära förteckningen tillämpas lagen när det gäller vapen som avses i 3 mom. på 1) ammunition på minst 12,7 millimeter och komponenter till den, och 2) ammunition på under 12,7 millimeter som är exploderande spårlysummunition som genomborrar pansarplåt och på komponenter till den samt på annan ammunition som har märkts enligt militära standarder och på komponenter till den.

Även om lagen om export av försvarsmateriel innehåller en definition av produkter och komponenter för militär användning kan det i praktiken vara svårt att dra en klar gräns mellan civil materiel och försvarsmateriel, eftersom en viss patronkaliber kan fungera i både civila och militära vapen. Med andra ord kan en patronkaliber användas av jägare, sportskyttar och soldater.

Nominell kaliber eller riktig kaliber avser den minsta inre diametern på skjutvapnets pipa. Kaliber avser i allmänhet pipans inre diameter samt hylsans längd. Kalibern för kulvapen anges i tum eller millimeter. Ett exempel på kaliberbeteckning i tum är .308 Win, där .308 anger pipans kaliber i tum och Win anger utvecklaren av kalibern, Winchester. Ett beteckningsexempel i millimeter är 8 x 57 IS, där siffran 8 anger pipans minsta inre diameter, det vill säga pipans kaliber, i millimeter och siffran 57 anger hylsans längd i millimeter. Bokstäverna I och S kommer från de tyska orden för infanteripatron (Infanteriegeschoss) och spetsig kula (Spitzgeschoss).

Dessutom regleras kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden (omarbetning). Förordningen kompletteras av lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (500/2024).

2.2.2 Vapenexportförordningen och skjutvapenlagen

Enligt artikel 1 i vapenexportförordningen fastställs i förordningen regler för exporttillstånd samt för import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar och väsentliga delar till skjutvapen och ammunition, i syfte att genomföra artikel 10 i Förenta nationernas protokoll mot olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, fogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet.

I bilaga I till vapenexportförordningen anges till exempel repeterande korta skjutvapen som tillståndspliktiga skjutvapen. Med delar avses i förordningen varje komponent eller ersättningskomponent enligt bilaga I som har utformats särskilt för ett skjutvapen och som är nödvändig för dess funktion, inbegripet pipa, stomme eller låda, glidskena eller cylinder, slutstycke samt varje anordning som formgivits eller anpassats för att dämpa det ljud som uppkommer då ett skjutvapen avfyras.

Termen ammunition definieras i förordningen. Enligt definitionen avser ammunition alla patroner eller delar av patroner, inklusive patronhylsor, tändladdningar, drivladdningar, kulor och projektiler som används i skjutvapen, förutsatt att dessa delar själva omfattas av krav på tillstånd i den berörda medlemsstaten.

Enligt 5 § i skjutvapenlagen avser patron en funktionsklar kombination av hylsa, tändhatt, krut och projektil eller av tändhatt, krut och projektil, eller motsvarande förnödenhet, som lämpar sig för att användas i ett skjutvapen.

Enligt 19 § 1 mom. 1 punkten i den lagen är sådan utförsel av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som sker för privata ändamål inte tillståndspliktigt. Såsom anges ovan är dock utförsel av nämnda föremål, med undantag för särskilt farliga projektiler, tillståndspliktigt med stöd av vapenexportförordningen.

Enligt 10 § 1 mom. i skjutvapenlagen avses med särskilt farliga patroner bland annat 1) pansarpenetrerande patroner, 2) patroner försedda med explosionsprojektil eller brandprojektil

och 3) patroner med centralantändning som är försedda med en hålspetsprojektil eller en vid anslag utvidgande projektil och är avsedda för pistol eller revolver. Med särskilt farliga projektiler avses projektiler för patroner som nämns i 1 mom. 1–3 punkten. Med särskilt farliga projektiler avses också projektiler, missiler och stridsspetsar som är avsedda att användas i de skjutvapen som avses i 9 § 1 punkten. Sådana skjutvapen omfattar rekylfria pansarvärnsvapen, granatkastare, bakladdningspjäser eller till konstruktion och användningssyfte motsvarande skjutvapen samt robot- och raketuppskjutningssystem.

I skjutvapenlagen föreskrivs tillståndsplikt för särskilt farliga projektiler. Exempelvis 62 § i skjutvapenlagen innehåller bestämmelser om skjutförnödenhetstillstånd. Tillstånd kan meddelas under de förutsättningar som anges i 45 § 1–8 mom. eller 45 a § 1 mom., med iakttagande av bestämmelserna om vapentillstånd i 42 § 2 och 3 mom. Tillstånd att förvärva, tillverka och inneha särskilt farliga patroner och projektiler kan meddelas endast om det finns särskilda skäl till det och den allmänna ordningen och säkerheten inte äventyras. Tillståndet kan förenas med villkor om att användning av särskilt farliga patroner och projektiler i särskilt farliga skjutvapen är förbjuden. Dessutom kan tillståndet förenas med villkor genom vilket förvärv, tillverkning och innehav av särskilt farliga patroner och projektiler begränsas kvantitativt eller på något annat sätt. Skjutförnödenhetstillstånd för att förvärva, tillverka och inneha patroner och särskilt farliga projektiler kan meddelas vapensamlare. Med stöd av paragrafen omfattas även särskilt farliga projektiler av tillståndsplikt.

Skjutvapenlagens 62 § har senast ändrats genom lag 724/2019, medan 19 § har bibehållit sin ursprungliga lydelse från 1998. Skjutvapenlagens 19 § 1 mom. 1 punkt måste upphävas, eftersom den strider mot vapenexportförordningen och 62 § i skjutvapenlagen.

2.2.3 Skjutvapenlagen och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

Enligt 1 § i skjutvapenlagen tillämpas lagen på skjutvapen, vapendelar, patroner, med undantag för lösa patroner, och särskilt farliga projektiler. Lagen tillämpas alltså inte på patrondelar, till exempel drivladdningar. Patrondelar som består av eller innehåller explosionsfarliga ämnen omfattas av bestämmelserna om sådana ämnen i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), nedan *kemikaliesäkerhetslagen*, samt i författningar utfärdade med stöd av den lagen.

Enligt 1 § i kemikaliesäkerhetslagen är lagens syfte att förebygga och avvärja skador på person, miljö och egendom vilka förorsakas vid tillverkning, användning, överföring, upplagring, förvaring och annan hantering av farliga kemikalier samt explosiva varor. Enligt 58 § i samma lag får tillverkning och upplagring av explosiva varor bedrivas endast med tillstånd av Säkerhets- och kemikalieverket, om inte något annat föreskrivs i lagen i fråga.

Av de delar som en patron består av utgör krut och tändhatt sådana explosiva varor som avses i kemikaliesäkerhetslagen. Observera att krut och tändhatt är de termer som används i kemikaliesäkerhetslagens och skjutvapenlagens svenska språkdräkt, medan termerna i vapenexportförordningens svenska lydelse är drivladdning respektive tändladdning. Enligt 64 a § i kemikaliesäkerhetslagen får upplagring av patroner för skjutvapen, tändhattar och krut i affärer ske utan sådant tillstånd som avses i 58 §, om verksamhetsutövaren har tillstånd enligt skjutvapenlagen för handel med skjutvapen och patroner till skjutvapen. Enligt 84 § i kemikaliesäkerhetslagen får explosiva varor innehas endast av dem till vilka sådana får överlåtas enligt 82, 82 a eller 83 §. Enligt 83 § får krut och tändhattar som används i skjutvapen och i patroner till dem överlåtas för enskild konsumtion till personer som har rätt att inneha

skjutvapen. Till den som har rätt att inneha skjutvapen är det tillåtet att överlåta högst 1 000 tändhattar för patroner till skjutvapen och högst 2 kilogram krut.

Såsom anges ovan avser termen ammunition i vapenexportförordningen patroner eller delar av patroner, inklusive patronhylsor, tändhattar, krut, kulor och projektiler som används i skjutvapen, dock förutsatt att dessa komponenter själva omfattas av krav på tillstånd i den berörda medlemsstaten. Frågan huruvida komponenterna i fråga ska vara belagda med tillståndsplikt enligt nationell lag lämnas alltså åt nationell prövning.

Finland har inga bestämmelser om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar avsedda för civilt bruk. Bestämmelser om tillståndsplikt för utförsel behövs för att vår lagstiftning inte ska innehålla klyftor som gör det möjligt att föra ut patrondelar utan tillstånd.

2.2.4 Skyddet för personuppgifter

Bestämmelser om behandling av grundläggande personuppgifter finns i 4 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019), nedan *polisens personuppgiftslag*. Grundläggande personuppgifter är till exempel namn, födelsedatum och födelseort samt personbeteckning.

Enligt 11 § i polisens personuppgiftslag får polisen behandla personuppgifter också för utförande av uppgifter som anknyter till tillståndsförvaltning samt för sådana övervakningsuppgifter som polisen ska utföra enligt särskilda bestämmelser i lag och som inte anknyter till förebyggande, avslöjande eller utredning av brott eller förande av brott till åtalsprövning eller skydd mot eller förebyggande av hot mot den allmänna säkerheten. Lagens 12 § innehåller bestämmelser om innehållet i personuppgifter som behandlas för utförande av polisens övriga lagstadgade uppgifter. Utöver de grundläggande personuppgifter som avses i 4 § får polisen för syften som avses i 11 § behandla följande personuppgifter: 1) uppgifter som gäller ansökningar, tillstånd, utlåtanden, anmälningar och beslut och 2) uppgifter som gäller hinder för beviljande eller för giltigheten av ett tillstånd samt uppgifter som behövs för utredande av förutsättningarna för beviljande eller utredande av giltigheten av ett tillstånd, inklusive hälsouppgifter och övriga uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter.

Enligt grundlagsutskottet är utgångspunkten att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, allmänt taget utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Korrekt tolkade och tillämpade motsvarar bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen enligt utskottets uppfattning också den nivå på skyddet för personuppgifter som bestäms utifrån Europakonventionen. Således är det inte längre av konstitutionella skäl nödvändigt att speciallagstiftningen inom förordningens tillämpningsområde heltäckande och detaljerat föreskriver om behandling av personuppgifter. (GrUU 14/2018 rd, s. 4)

Det har inte bedömts finnas något behov av kompletterande bestämmelser om behandling av personuppgifter.

2.2.5 Strafflagen

Brott mot sanktioner godkända med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) eller försök att bryta mot sådana sanktioner kriminaliseras som regleringsbrott i 46 kap. 1–3 § i strafflagen (39/1889). Utförsel av patrondelar förbjuds inte

direkt i sanktionsförordningen, om inte sådan utförsel är tillståndspliktig i en medlemsstat. Såsom förklaras ovan är patrondelar inte tillståndspliktiga i Finland, vilket innebär att utförsel av patrondelar för civilt bruk inte har varit straffbart som regleringsbrott.

I strafflagens 46 kap. 1 §, som gäller regleringsbrott, anges alla de lagar och andra författningar på basis av vilka paragrafen kan tillämpas på förfaranden som strider mot regleringen. Författningar som avses i paragrafen är bland annat Europeiska unionens förordningar om import och export (7 punkten) och en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och gäller avbrytande av de ekonomiska och finansiella förbindelserna med tredjeländer eller restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater (9 punkten). I paragrafen definieras inga rekvisit för vad som utgör straffbara gärningar, utan det straffbara handlandet anges genom hänvisning till andra bestämmelser eller myndighetsföreskrifter. Det är fråga om en s.k. blankostraffbestämmelse.

Med stöd av 46 kap. 2 § i strafflagen ska gärningsmannen dömas för grovt regleringsbrott om 1) gärningsmannen vid regleringsbrottet eftersträvat avsevärd ekonomisk vinning, 2) gärningen varit ägnad att på något område eller i hela landet medföra avsevärd fara för befolkningens utkomst, samhällsekonomin eller landets ekonomiska försvarsberedskap, eller 3) brottet begåtts särskilt planmässigt, och regleringsbrottet även bedömt som en helhet är grovt. Med stöd av 46 kap. 3 § ska gärningsmannen dömas för lindrigt regleringsbrott om brottet med hänsyn till den eftersträlvade vinningens storlek eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet, är ringa.

Straffet som kan utdömas för regleringsbrott (46 kap. 1 § i strafflagen) är böter eller fängelse i högst två år, för grovt regleringsbrott (46 kap. 2 § i strafflagen) fängelse i minst fyra månader och högst fyra år och för lindrigt regleringsbrott (46 kap. 3 § i strafflagen) böter. Regleringsbrott och grovt regleringsbrott omfattas av bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer (46 kap. 13 § i strafflagen).

Tullen har haft flera fall som omfattar utförsel av patrondelar. Det finns dock inga exakta uppgifter att tillgå. För att sanktionssystemen ska fungera är det viktigt att i 46 kap. 1 § i strafflagen ta in ett hot om straff för export av patrondelar utan tillstånd.

2.3 Överlämnande av föremål som är i polisens besittning

2.3.1 Skjutvapenlagen

Skjutvapenlagens 99 § innehåller bestämmelser om överlämnande av föremål som är i polisens besittning. Enligt 1 mom. kan skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som polisen har i sin besittning med stöd av ett beslut om omhändertagande enligt 91 § 1 mom. samt skjutvapen som polisen har i sin besittning med stöd av ett beslut om omhändertagande enligt 91 § 2 mom. överlämnas inom tre månader från det beslutet fattades till en person som har behörigt tillstånd och som ägaren anger eller godkänner. Av särskilda skäl kan polisen förlänga tidsfristen med högst tre månader.

Skjutvapenlagens 118 § innehåller bestämmelser om ändringssökande. Enligt 2 mom. ska ett enligt skjutvapenlagen fattat beslut som gäller återkallelse av ett tillstånd eller ett godkännande, eller omhändertagande, temporärt omhändertagande eller förlängning av giltighetstiden för temporärt omhändertagande verkställas även om ändring sökts, om inte besvärsmyndigheten förbjuder det.

I beslut EOAK/6855/2022, som gällde omhändertagande av skjutvapen, konstaterar riksdagens justitieombudsman att det centrala i ärendet är från vilken tidpunkt den i 99 § 1 mom. i skjutvapenlagen angivna tidsfristen på tre månader räknas och vilken inverkan ändringssökande har på tidsfristen.

Momentet föreslås bli preciserat så att ändringssökande skjuter upp den tidpunkt då tidsfristen på tre månader börjar löpa.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att komplettera de gällande sanktionssystemen och så långt möjligt täppa till kryphål i dem.

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976) och Europakonventionen (FördrS 18/1990) tryggas bland annat rätten till liv och personlig säkerhet. Ett av syftena med propositionen är att bidra till att dessa rättigheter ska kunna tillgodoses.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås sådana kompletterande bestämmelser till sanktionsförordningen och vapenexportförordningen som medför att utförsel av patrondelar blir tillståndspliktigt.

I strafflagen föreslås en 10 punkt i 46 kap. 1 § 1 mom. enligt vilken utförsel av patrondelar utan tillstånd utgör regleringsbrott.

Ovannämnda förslag bör dock granskas mot bakgrund av följande: Enligt den lagstiftning som föreslås i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 kap. 11 § och 46 kap. i strafflagen och till lagar som har samband med den (RP 202/2024 rd) ska gärningar som strider mot sanktioner bli straffbara som sanktionsbrott.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen bedöms inte ha några nämnvärda ekonomiska konsekvenser.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för Polisstyrelsens uppgifter som tillståndsmyndighet.

Tullen är exportkontrollmyndighet. Propositionen har inte heller några betydande konsekvenser för Tullens uppgifter.

Förslagen i propositionen medför att polisinrättningarna, Gränsbevakningsväsendet, Tullen och Säkerhets- och kemikalieverket behöver anvisningar om de bestämmelser som gäller tillståndsplikt för utförsel av patrondelar. Anvisningar bidrar till ökad medvetenhet om respektive sanktion och förhindrar att sanktionen kringgås. De är viktiga också för att myndigheternas samarbete inom exportkontroll ska fungera effektivt.

4.2.3 Konsekvenser för företagen

4.2.3.1 Samråd med företag

Som ett led i beredningsarbetet har antalet berörda stora och små företag utretts så långt möjligt. I Företags- och organisationsdatasystemet finns sammanlagt 72 företag vars verksamhetsområde omfattar tillverkning av sprängämnen, vapen och ammunition (läget den 25 juli 2024). Bland dessa identifierades två stora företag som omfattas av propositionen. Av de små företagen var det svårt att på basis av namn och näringsgren urskilja vilka exportföretag som kan komma att påverkas av propositionen. Med små företag avses företag vars årliga omsättning är högst 100 000 euro.

Inrikesministeriet höll ett skriftligt samråd om utkastet till proposition med särskild fokus på konsekvenserna för företag. Samrådet pågick mellan den 30 juli och den 26 augusti 2024 och omfattade förenämnda två stora företag samt Asekauppiainen Liitto ry som företrädare för eventuellt berörda små företag.

4.2.3.2 Konsekvenser för företagen

De rättigheter och friheter som avser arbete är av väsentlig betydelse för människan. Näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen innebär rätten att bedriva vilken verksamhet som helst i syfte att uppnå ekonomisk vinning, utan att några hinder ställs upp för verksamheten. Näringsidkare bär under alla omständigheter risken att misslyckas med sin verksamhet, och därför bör inte lagen ställa upp andra hinder än sådana som är viktiga med hänsyn till samhällets intresse.

Att belägga utförsel av patrandelar med tillståndsplikt har direkta och omedelbara konsekvenser för samtliga företag vars verksamhetsområde omfattar tillverkning av sprängämnen, vapen och ammunition och som exporterar komponenter från Finland till länder utanför EU:s tullområde.

I fråga om stora företags export bör det noteras att exporten av patrandelar endast är ett delområde av hela exportverksamheten och att företagen redan har kunnat exportera patrandelar som försvarsmateriel.

Om det finns små företag som omfattas av propositionen, är konsekvenserna av en tillståndsplikt för utförsel av patrandelar mer betydande för dem än för stora företag. Konsekvenserna för små företag kan till exempel vara att omsättningen, lönsamheten och konkurrenskraften minskar om handläggningen av tillståndsansökan av någon anledning blir fördröjd.

Efterlevnad av den föreslagna regleringen kan likafullt gynna företagets anseende. Företag som ansöker om exporttillstånd och iakttar sanktionslagstiftningen vinner lättare kunders och intressentgruppers förtroende än företag som saknar exporttillstånd.

4.2.3.3 Konsekvenser med avseende på den administrativa bördan

Med administrativ börda avses de administrativa kostnader som företag har på grund av åtgärder som de vidtar endast för att iaktta lagstiftningens krav, oberoende av den egna affärsverksamhetens behov.

Att ansöka om exporttillstånd innebär en ökning av företagens administrativa börda. För ett företag medför ansökan extra arbete, längre leveranstider och ökade tillståndskostnader inom försäljningen av komponenter.

Att ansöka om tillstånd innebär också att företaget måste stå i kontakt med tillståndsmyndigheten för att tillståndsansökan ska kunna behandlas så snabbt som möjligt. För små företag blir den administrativa bördan omfattande med hänsyn till kostnadseffekterna, eftersom sådana företag inte nödvändigtvis har tillgång till egna sakkunniga som är specialiserade på export.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

En fråga som analyserats vid beredningen av propositionen är vilket tillstånd som krävs mot bakgrund av definitionen av ammunition i vapenexportförordningen: alla patroner eller delar av patroner, inklusive patronhylsor, tändladdningar, drivladdningar, kulor och projektiler, förutsatt att dessa delar själva omfattas av krav på tillstånd i den berörda medlemsstaten. Det har stått klart att det inte går att föreskriva något innehavstillstånd för patrondelar, exempelvis hylsor, eftersom olovligt innehav av sådana skulle vara svårt att övervaka och den straffrättsliga påföljden för sådant innehav skulle vara oskäligt för innehavaren.

Alternativet att inte föreskriva någon tillståndsplikt för utförsel har också övervägts vid beredningen. Det skulle innebära att utförsel av patrondelar inte skulle omfattas av exportkontroll. Detta alternativ har inte varit möjligt, eftersom Ryssland fortsätter med sitt anfallskrig mot Ukraina.

5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

5.2.1 Sverige

Sveriges vapenlag gäller skjutvapen, vissa föremål som i lagen jämföras med skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Innehav av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin förutsätter enligt vapenlagen tillstånd meddelat av Polismyndigheten. Med ammunition avses till exempel patroner, projektiler och tändhattar.

Förordning (2013:707) om kontroll av vissa skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition innehåller bestämmelser som kompletterar vapenexportförordningen. Var och en som till ett land utanför EU vill exportera skjutvapen för civilt bruk eller delar av eller ammunition till sådana vapen behöver exporttillstånd meddelat av Inspektionen för Strategiska Produkter (ISP).

I lag (1992:1300) om krigsmateriel föreskrivs tillståndsplikt för export av försvarsmateriel. Lagen tillämpas på försvarsmateriel som anges i bilagan till förordning (1992:1303) om krigsmateriel. Bilagan omfattar till exempel släbborrade vapen med en kaliber som understiger 20 millimeter och andra vapen och automatvapen med en kaliber på högst 12,7 millimeter. I bilagan till förordningen definieras också komponenter, vilket omfattar bland annat metall- eller plastkomponenter, till exempel tändhattar, hylsor och metalldelar till ammunition. I ärenden som omfattas av lagen är ISP exporttillståndsmyndighet, med endast vissa enskilda undantag.

5.2.2 Danmark

Enligt bekendtgørelse af lov om våben og eksplosivstoffer m.v. (LBK nr 1736 af 26/08/2021) är det förbjudet att importera eller tillverka – inklusive montera – ammunition såsom hylsor och projektiler utan tillstånd av justitieministern eller en representant befullmäktigad av denne. Dessutom är det förbjudet att importera eller tillverka föremål som innehåller explosiva varor.

Justitieministern kan ge närmare bestämmelser om utförsel av explosiva varor som omfattas av förbudet.

5.2.3 Tyskland

I Tyskland finns bestämmelser om användning av skjutvapen och ammunition med hänsyn till allmän ordning och säkerhet i lagen vid namn Waffengesetz. I bilaga 1 till lagen definieras de vapen och den ammunition på vilka lagen tillämpas. Ammunition är avsedd att skjutas från ett skjutvapen och omfattar till exempel patroner och patroner utan hylsor.

Enligt Außenwirtschaftsgesetz (AWG), det vill säga lagen om utrikeshandel, kan rättshandlingar i utrikeshandeln begränsas för att skydda allmän säkerhet och utländska intressen.

I Außenwirtschaftsverordnung (AWV), det vill säga förordningen om utrikeshandel, anges vilka produkter som kräver utförseltillstånd. Som bilaga till förordningen finns en utförselförteckning som omfattar bland annat vapen och ammunition. Utförseltillstånd krävs till exempel för släbborrade handeldvapen med en kaliber på mindre än 20 millimeter och för andra handeldvapen och ammunition som används i dessa. Bland särskilt utformade delar av ammunition uppräknas metall- eller plastkomponenter såsom städ i tändhattar, kulhylsor och andra metalldelar samt drivladdningar. I förordningen ingår också bestämmelser om utförselförbud. De produkter som anges i bilagan får till exempel inte föras till Iran, Libyen eller Ryssland.

Behörig tillståndsmyndighet i ärenden som gäller utförsel och införsel av vapen och ammunition är Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle (BAFA).

6 Remissvar

Remissinstanserna understödde propositionen, som de ansåg vara viktig och behövlig.

Finansministeriet och Tullen konstaterade att begreppet utförsel enligt 1 § i lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrone delar bör definieras på samma sätt som i skjutvapenlagen. Enligt detta avser utförsel det att patrone delar transporteras från Finland till någon annan plats än en medlemsstat i EU. På så vis säkerställer man att tillståndsplikten enligt lagförslaget omfattar all fysisk transport av patrone delar från Finland till länder utanför EU, oberoende av vilket tullförfarande som används.

Bestämmelserna i 1 § i lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrone delar samt motiveringen till paragrafen ändrades så som finansministeriet och Tullen avsåg.

Försvarsministeriet konstaterade att en heltäckande kontroll avseende komponenter till ammunition bör säkerställas genom den nationella avgränsning som gäller ammunition enligt EU:s gemensamma militära förteckning. Polisstyrelsen ansåg att hänvisningen i lagförslagets 1 § till sådana patrone delar till skjutvapen som avses i den militära förteckningen bör preciseras så att lagen uttryckligen gäller komponenter till ammunition för civilt bruk.

Bestämmelserna i 1 § i den föreslagna lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrone delar och motiveringen till paragrafen ändrades så att lagen inte omfattar komponenter som utgör försvarsmateriel enligt vad som avses i lagen om export av försvarsmateriel.

Nammo Lapua Oy påpekade att man i lagförslaget inte har beaktat införsel, överföring eller transitering. Ur en näringsidkares synvinkel är en vara antingen tillståndspliktig eller inte underställd någon som helst tillsyn.

I propositionen är det fråga om att komplettera sanktionssystemen genom att föreskriva tillståndsplikt för utförsel till länder utanför EU:s tullområde. I propositionen är det därför inte motiverat att ta in bestämmelser om införsel, överföring eller transitering.

Asekauppiaiden Liitto ry konstaterade att privatpersoner, det vill säga tävlingsskyttar och jägare, inte har beaktats i propositionsutkastet. Temporär utförsel för privat bruk bör tillåtas genom enklare och förmånligare tillståndsvillkor än de som gäller företags utförseltillstånd. Vidare påtalade Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund r.y. att deltagare i jakt- eller sportskytteevenemang ofta behöver ta med eget vapen och egna patroner. Dessutom kan tävlare i vissa grenar av tävlingsskytte, såsom bänkskytte, behöva ta med sig egna patrondelar såsom kulor och hylsor.

Något undantag från tillståndsplikten tas inte in i propositionen för jägare eller idrottsskyttar vid temporär utförsel, eftersom syftet med propositionen är att komplettera de gällande sanktionssystemen för att så långt möjligt säkerställa att det inte finns några kryphål i dem. Med andra ord har det inte varit möjligt att ta in bestämmelser om temporär utförsel utförd av privatpersoner, av hänsyn till sanktionssystemets funktion.

Arbets- och näringsministeriet konstaterade att kemikaliesäkerhetslagen inte innehåller några bestämmelser om utförsel av explosiva varor. Nammo Lapua Oy påpekade att det med stöd av kemikaliesäkerhetslagen i nuläget är Säkerhets- och kemikalieverket som godkänner överföring inom EU och införsel av sådana explosiva varor som avses i lagförslaget (tändhattar och krut). I den föreslagna nya lagen avses dock Polisstyrelsen vara tillståndsmyndighet för utförsel av tändhattar och krut. Nammo Lapua Oy ställde frågan: Borde man i fråga om explosiva varor hålla sig till en tillståndsmyndighet som behandlar alla tillståndsansökningar som gäller explosiva varor?

Såsom anges ovan omfattas patrondelar bestående av krut och tändhattar av kemikaliesäkerhetslagen, även om den lagen inte innehåller några bestämmelser om tillståndsplikt för utförsel. Det finns inga bestämmelser i lag om övriga patrondelar, med undantag för särskilt farliga projektiler. Patrondelar är väsentliga för skjutvapen, och i fråga om utförsel av skjutvapen är Polisstyrelsen behörig tillståndsmyndighet. Polisstyrelsen avses vara tillståndsmyndighet även i fråga om utförsel av patrondelar, på grundval av den sakkunskap som Polisstyrelsen besitter i fråga om dem.

Polisstyrelsen konstaterade att det för närvarande inte går att bedöma vilka kostnader eller resursbehov som lagen kommer att medföra för Polisstyrelsen. Som allmän iakttagelse framförde Polisstyrelsen att ikraftträdandet av EU:s skjutvapenförordning i vilket fall som helst medför att vissa funktioner och befogenheter som tangerar eller har ett nära samband med denna fråga måste undersökas och eventuellt ses över mellan olika myndigheter inom närmaste framtid.

I propositionen beskrivs nuläget genom hänvisning till bland annat vapenexportförordningen. Hänvisningar till vapenexportförordningen ingår också i de föreslagna paragraferna i lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar. Propositionen har beretts med medvetenhet om det problematiska med att den lagstiftande processen i fråga om EU:s skjutvapenförordning har varit på hälft. Detta faktum innebär att man har saknat exakta uppgifter om när förordningen träder i kraft, när den börjar tillämpas och när vapenexportförordningen upphävs.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar

1 §. Tillämpningsområde. Enligt föreslagna 1 mom. ska lagen tillämpas på utförsel av patrondelar som används i skjutvapen. I momentet specificeras också vad som avses med patrondelar. Enligt förslaget avses med patrondelar hylsor, tändhattar, krut, kulor och projektiler. Uppgifterna om vad som avses med patrondelar bygger på bilaga I till vapenexportförordningen.

I föreslagna 1 mom. definieras dessutom termen utförsel av patrondelar. Enligt förslaget avses med utförsel av patrondelar transport av patrondelar från Finland till någon annan plats än en medlemsstat i EU. En sådan definition är påkallad eftersom den ska omfatta all fysisk transport av patrondelar från Finland till områden utanför unionen, oberoende av vilket tullförfarande som tillämpas. Den föreslagna bestämmelsen innebär dessutom att artikel 2aa.1 i sanktionsförordningen och hänvisningen i den artikeln till bilaga I till vapenexportförordningen beaktas nationellt. (Se s. 5.)

Enligt föreslagna 2 mom. ska lagen inte tillämpas på komponenter som utgör försvarsmateriel enligt vad som avses i lagen om export av försvarsmateriel. Utförsel av sådana komponenter omfattas redan av tillståndsplikt enligt den lagen. Denna avgränsning av tillämpningsområdet är avsedd att säkerställa att alla patrondelar omfattas av regleringen.

I lagen om export av försvarsmateriel innehåller 3 § 3 mom. en bestämmelse enligt vilken den lagen i fråga om produktklass 1 i den militära förteckningen tillämpas endast på helautomatiska vapen, precisionsgevär, slätborrade vapen och vapen där hylslös ammunition används, vilka utformats speciellt för militär användning, samt på komponenter, tilläggsanordningar och tillbehör som utformats för vapnen. I fråga om produktklass 3 i den militära förteckningen tillämpas lagen när det gäller vapen som avses i 3 mom. på 1) ammunition på minst 12,7 millimeter och komponenter till den, och 2) ammunition på under 12,7 millimeter som är exploderande spårlysammunition som genomborrar pansarplåt och på komponenter till den samt på annan ammunition som har märkts enligt militära standarder och på komponenter till den.

2 §. Tillståndsplikt för utförsel. Enligt den föreslagna paragrafen får inte patrondelar föras ut ur Europeiska unionens tullområde utan tillstånd beviljat för sådan utförsel. Europeiska unionens tullområde omfattar i regel EU-medlemsstaterna. De territorier, inbegripet territorialvatten, inre vatten och luftrum, som ingår i unionens tullområde anges i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 952/2013 om fastställande av en tullkodex för unionen (omarbetning).

3 §. Tillståndsmyndighet. I paragrafen anges vilken tillståndsmyndigheten avses vara. Grundlagsutskottet har i ett utlåtande (GrUU 67/2010 rd, s. 5) konstaterat att den behöriga myndigheten ska framgå av lagen. Enligt 17 § 3 mom. i skjutvapenlagen är Polisstyrelsen tillstånds- och tillsynsmyndighet i frågor som omfattas av tillämpningsområdet för vapenexportförordningen. Också i fråga om utförsel av patrondelar avses Polisstyrelsen vara tillståndsmyndighet. Ansökan om tillstånd kan enligt förslaget även lämnas till en polisinsrättning.

4 §. Ansökan om tillstånd. Enligt 1 mom. ska utförseltillstånd sökas på en för ändamålet utformad blankett. En blankett är motiverad för att säkerställa att ansökan innehåller alla de uppgifter som behövs för att handlägga och pröva ansökan om tillstånd.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om vad ansökan ska innehålla. Eftersom kontexten är sanktioner föreslås det att ansökan ska innehålla, förutom uppgift om vem som ansöker om utförseltillstånd och vem som ska föra ut patrondelarna, en beskrivning av varorna i fråga, uppgift om deras slutanvändning samt uppgift om vilken stat varorna ska föras till, det vill säga destinationslandet. Om patrondelarna transiteras genom en annan stat ska dessutom transitlandet anges.

I vapenexportförordningen avser exportör varje person som är etablerad i unionen och som upprättar en exportdeklaration eller på vars vägnar en sådan upprättas, det vill säga den person som vid tidpunkten för deklarationens godkännande har ett avtal med försändelsemottagaren i tredjeland och som har befogenhet att besluta om att föra ut varan ur unionens tullområde. Om inget exportavtal har ingåtts eller om kontraktssinnehavaren inte agerar för egen räkning ska den person som har befogenhet att besluta om att föra ut varan ur unionens tullområde anses vara exportör.

Enligt föreslagna 3 mom. ska tillståndsansökan åtföljas av en kopia av den handling som ligger till grund för utförseln av patrondelarna, till exempel avtalet eller orderbekräftelsen.

5 §. Beviljande av tillstånd. I 1 mom. föreslås en informativ hänvisning till artiklarna 10 och 11 i vapenexportförordningen. Vid tillståndsprövning avses myndigheterna beakta samma skyldigheter med avseende på villkoren för beviljande av och avslag på tillstånd som när det är fråga om export av skjutvapen. Den informativa hänvisningen är viktig i synnerhet för personer som exporterar patrondelar inom ramen för näringsverksamhet.

Enligt artikel 10.1 i vapenexportförordningen ska medlemsstaterna, vid beslut om beviljande av exporttillstånd enligt förordningen, vid behov beakta alla relevanta aspekter, inbegripet a) sina förpliktelser och åtaganden i egenskap av part i de relevanta internationella överenskommelserna om exportkontroll eller genom relevanta internationella fördrag, b) nationella utrikes- och säkerhetspolitiska aspekter, inbegripet de som täcks av gemensam standpunkt 2008/944/Gusp, och c) aspekter rörande den avsedda slutanvändningen, försändelsemottagaren, den bestämda slutliga mottagaren och risken för omdirigering.

När tillstånd provas ska dessutom grunderna för avslag enligt artikel 11 beaktas. En grund för avslag är exempelvis en anteckning i straffregistret om att sökanden har blivit dömd för brott som anges i artikel 2.2 i rådets rambeslut 2002/584/RIF. Sådana brott är till exempel terrorism, människohandel och olaglig handel med ammunition och sprängämnen.

Enligt föreslagna 2 mom. ska tillståndsmyndigheten, om behandlingen av tillståndsärendet förutsätter det, kontrollera hos utrikesministeriet att det inte finns några utrikes- eller säkerhetspolitiska hinder mot att bevilja tillstånd.

6 §. Avgifter. Enligt 4 § i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) är beslut som har fattats med anledning av en ansökan avgiftsbelagda, om det inte finns grundad anledning för avgiftsfrihet. Enligt 6 § i samma lag ska storleken på den avgift som staten uppbär för en offentligrättslig prestation motsvara beloppet av statens totalkostnader för prestationen (*självkostnadsvärde*).

Enligt inrikesministeriets förordning om polisens avgiftsbelagda prestationer och avgiftsbelagda handräckning 2025 (813/2024) är priset för bland annat kommersiellt utförseltillstånd 164 euro.

7 §. Rätt att söka ändring. I 1 mom. föreslås en informativ laghänvisning i fråga om sökande av ändring i förvaltningsdomstol.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken ett i artikel 11.1 b i vapenexportförordningen avsett beslut om upphävande, tillfälligt upphävande, ändring eller återkallande av utförseltillstånd ska verkställas trots att ändring sökts, om inte besvärsmyndigheten förbjuder det.

Momentet avser en situation i vilken villkoren för beviljande av tillstånd inte uppfylls eller inte längre uppfylls. Beslutet är av sådan natur att det ska verkställas omedelbart. Bestämmelsen är avsedd att förhindra utförsel innan beslutet har vunnit laga kraft, till exempel till ett destinationsland som inte uppfyller sina internationella människorättsförpliktelser.

7.2 Skjutvapenlagen

5 §. Patroner. I paragrafen föreslås ett nytt 4 mom. Enligt det föreslagna nya momentet finns bestämmelser om utförsel av patrondelar i lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar (/).

19 §. Undantag från tillståndsplikten. Det föreslås att 1 mom. 1 punkten upphävs. Eftersom vapenexportförordningen innehåller bestämmelser om tillståndsplikt för sådan utförsel av skjutvapen, vapendelar och ammunition som sker för privata ändamål, inklusive till exempel särskilt farliga projektiler som avses i 62 § i skjutvapenlagen, är det nödvändigt att upphäva den gällande reglering som utesluter utförsel av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler för privata ändamål från tillståndsplikten.

99 §. Överlämnande av föremål som är i polisens besittning. Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrat så att den tidsfrist på tre månader som avses i paragrafen räknas från den tidpunkt då beslutet om omhändertagande har vunnit laga kraft. Genom detta tryggas vapenägarens egendom så som avses i 15 § i grundlagen, och rätten att söka ändring enligt 21 § i grundlagen tryggas i dess egentliga betydelse. Allmän ordning och säkerhet iakttas eftersom föremålet är i polisens besittning under den tid ändring söks.

7.3 Strafflagen

46 kap. Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §. Regleringsbrott En ny 10 punkt föreslås bli fogad till paragrafen. Enligt den nya punkten avses det utgöra brott att bryta eller försöka bryta mot förbudet i 2 § i den föreslagna lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar.

Enligt förslaget utgör sådana gärningar brott endast om de är uppsåtliga. Det föreslås inga ändringar i straffskalan för regleringsbrott. Den föreslagna straffskalan för sådan olovlig utförsel av patrondelar som bestraffas som ordinarie regleringsbrott är således böter eller fängelse i högst två år. Straffet för grovt regleringsbrott avses vara fängelse i minst fyra månader och högst fyra år, och för lindrigt regleringsbrott böter.

Om utförsel av patrondelar blir tillståndspliktigt i Finland med stöd av den föreslagna lagen, blir utförsel av patrondelar till en stat som är föremål för EU:s sanktioner samtidigt förbjuden med stöd av dessa sanktioner. Detta eftersom utförsel till dessa stater, så som förklaras ovan, är förbjuden enligt sanktionsförordningen bara om sådan utförsel är tillståndspliktigt enligt

nationell lag (artikel 2aa.1 i sanktionsförordningen, som innehåller en hänvisning till bilaga I till vapenexportförordningen).

Regeringen har den 12 december 2024 överlämnat en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 kap. 11 § och 46 kap. i strafflagen och till lagar som har samband med den. I den propositionen föreslås det att överträdelse av de sanktionsförordningar som utfärdats med stöd av artikel 215 i FEUF och överträdelse av nationella genomförandebestämmelser som genomför sanktionsbeslut meddelade med stöd av artikel 29 i FEU ska utgöra sanktionsbrott med stöd av 46 kap. 3 a–3 d § i strafflagen.

Vid utförelse av patrondelar är det fråga om brott mot sanktion, särskilt så som avses i föreslagna 3 a § 1 mom. 4 punkten i den propositionen. I fråga om sådana gärningar ändras inte området för straffbarhet med avseende på regleringsbrott. Kvalificeringsgrunderna för brott som föreslås bli straffade som grova sanktionsbrott är något mer omfattande än för grovt regleringsbrott. Maximistraffet för brott som straffas som grova brott förlängs i sak, från fyra till fem år.

8 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. I kontexten av de ekonomiska sanktionerna på grund av kriget i Ukraina är det viktigt att det finns gällande bestämmelser om tillståndsplikt och hot om straff för utförelse av patrondelar.

9 Förhållande till andra propositioner

Regeringen har den 12 december 2024 överlämnat en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 kap. 11 § och 46 kap. i strafflagen och till lagar som har samband med den (RP 202/2024 rd). Genom den lagstiftning som föreslås i propositionen införlivas skyldigheterna enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1226 om fastställande av brottsrekvisit och påföljder för överträdelse av unionens restriktiva åtgärder och om ändring av direktiv (EU) 2018/1673 i nationell lagstiftning. Av de föreslagna lagändringarna följer att 46 kap. 1 § 1 mom. 9 punkten i strafflagen inte längre tillämpas på brott mot EU:s sanktioner, eftersom punkten upphävs. I stället avses sådana gärningar vara straffbara som sanktionsbrott med stöd av föreslagna 46 kap. 3 a–3 d § i strafflagen. Betydelsen av RP 202/2024 rd för den lagstiftning som föreslås i denna proposition beskrivs närmare i specialmotiveringen.

Europaparlamentet har behandlat ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om import-, export- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, väsentliga delar och ammunition, och om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen) (omarbetning), nedan *EU:s skjutvapenförordning*. Genom EU:s skjutvapenförordning upphävs vapenexportförordningen. Hänvisningarna till vapenexportförordningen i denna proposition ska i framtiden förstås som hänvisningar till EU:s skjutvapenförordning, i enlighet med den jämförelsetabell som ingår i denna.

10 Verkställighet och uppföljning

När lagen har trätt i kraft ska det följas upp hur många tillstånd som har beviljats och hur många avslag som meddelats. En annan sak som kan följas upp är hur den beräknade administrativa bördan enligt propositionen har påverkat företagen.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionen bör utvärderas med avseende på näringsfriheten enligt grundlagens 18 §, egendomsskyddet enligt grundlagens 15 §, rättsskyddet enligt grundlagens 21 § och den straffrättsliga legalitetsprincipen enligt grundlagens 8 §.

I Inskränkningar i näringsfriheten och egendomsskyddet

Noggrant avgränsade och exakta

Inskränkningar i näringsfriheten ska vara exakta och noggrant avgränsade, och deras omfattning och villkor ska framgå av lagen (GrUU 36/2021 rd, s. 2 och GrUU 9/2005 rd s. 2).

Enligt EU-domstolens etablerade rättspraxis är det inte tillåtet att lagstifta nationellt inom en förordnings tillämpningsområde, om inte förordningen explicit förpliktar eller bemyndigar till nationell reglering (mål 34/73, Variola, dom 10.10.1973, mål 50/76, Amsterdam Bulb BV, dom 2.2.1977).

Enligt artikel 2aa.1 i sanktionsförordningen är det förbjudet att direkt eller indirekt sälja, leverera, överföra eller exportera ammunition som förtecknas i bilaga I till vapenexportförordningen, oavsett om de har sitt ursprung i unionen eller inte, till fysiska eller juridiska personer, enheter eller organ i Ryssland eller för användning i Ryssland. Enligt bilaga I till vapenexportförordningen ska patrondelar, det vill säga hylsor, tändladdningar, drivladdningar, kulor och projektiler som används i ett skjutvapen, vara tillståndspliktiga i en medlemsstat.

Utförsel av patrondelar definieras i 1 § i förslaget till lag om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar. Enligt förslaget avser utförsel av patrondelar det att patrondelar transporteras från Finland till någon annan plats än en medlemsstat i EU. Definitionen omfattar alla fysiska transporter av patrondelar från Finland till länder utanför unionen, oberoende av vilket tullförfarande som tillämpas. Därmed ligger definitionen i linje med sanktionsförordningen och vapenexportförordningen.

I föreslagna 1 § specificeras också vad som avses med patrondelar som används i skjutvapen. Enligt förslaget avser patrondelar hylsor, tändhattar, krut, kulor och projektiler. Patrondelarna är de samma som i vapenexportförordningen; de svenska termerna har dock anpassats till nationell lagstiftning så att vapenexportförordningens tändladdning och drivladdning i nationell lag motsvaras av tändhatt respektive krut.

Enligt föreslagna 2 § i lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar får inte patrondelar föras ut ur Europeiska unionens tullområde utan utförseltillstånd.

Villkoren för och omfattningen av inskränkingsbehörigheten har i den föreslagna bestämmelsen definierats så att utförsel till länder utanför EU:s tullområde kräver tillstånd. Lagförslaget om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar grundar sig på kravet i sanktionsförordningen och i vapenexportförordningen på att patrondelar ska vara tillståndspliktiga i en medlemsstat.

Inskränkningsfullmakten kan användas av den myndighet som avses i 3 § i lagförslaget, det vill säga Polisstyrelsen.

I lagförslaget 4 § föreslås bestämmelser om ansökan om tillstånd och i 5 § om beviljande av tillstånd. Utförseltillstånd söks på en för ändamålet utformad blankett. Enligt förslaget beviljas ansökan med stöd av artiklarna 10 och 11 i vapenexportförordningen.

Lagförslaget om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar är exakt och noggrant avgränsat.

Inskränkningens grundens godtagbarhet och proportionalitet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Syftet med bestämmelsen är att stärka vars och ens rätt att genom arbete, yrke eller näring skaffa sig sin försörjning. I bestämmelsen fastställs dessutom principen om fritt företagande, genom att yrke och näring uttryckligen nämns som medel för skaffande av försörjning. Orden "i enlighet med lag" hänvisar till möjligheten att genom lag begränsa den rättighet som tryggas i bestämmelsen (se RP 309/1993 rd, s. 71).

Grundlagsutskottet har ansett att grundlagen utgår från att näringsfrihet ska råda men att det i undantagsfall kan krävas tillstånd för näringsverksamhet (se till exempel GrUU 94/2022 rd, s. 2 och GrUU 13/2014 rd, s. 2). Utskottet har bedömt förutsättningarna för att kräva tillstånd för näringsverksamhet och de andra begränsningar av näringsutövning som föreslagits med hänsyn till de allmänna förutsättningarna för att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna, framför allt kravet på bestämmelser i lag, ett godtagbart syfte och proportionaliteten i begränsningarna. (GrUU 94/2022 rd, s. 2).

Grundlagsutskottet har ansett det viktigt att bestämmelserna om tillståndsvillkor och tillståndets giltighet garanterar en tillräcklig förutsebarhet i myndigheternas verksamhet. Betydelsefullt i detta avseende är bland annat i vilken omfattning myndigheternas befogenheter bygger på bunden prövning eller ändamålsenlighetsprövning (GrUU 94/2022 rd, s. 2 och GrUU 36/2021 rd, s. 2).

När det har gällt reglering av näringsverksamhet har grundlagsutskottet ansett att det för att lagstiftningen ska vara proportionerlig är nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd kopplas till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och till att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats (se till exempel GrUU 65/2014 rd, s. 3 och GrUU 34/2012 rd, s. 2).

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. I begreppet egendomsskydd ingår dels omfattar rätten att inneha och använda egendom, dels rätten att bestämma över den (GrUU 41/2006 rd, s. 2 och GrUU 49/2005 rd, s. 2). Om man minskar eller begränsar rättigheter som tidigare hörde till äganderätten, ingriper man därmed i egendomen, även om föremålet som utgör objektet för äganderätten i och för sig förblir orört hos innehavaren (RP 309/1993 rd, s. 66/II). Efter reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har sådana inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna som avser egendomsskyddet bedömts enligt de allmänna förutsättningarna för inskränkning av dessa fri- och rättigheter (GrUU 19/2021 rd, s. 2–3, GrUU 24/2020 rd, s. 2).

Föreslagna 2 § om tillståndsplikt för utförsel ska betraktas som reglering som kan jämföras med tillståndsplikt för näringsverksamhet. Vidare inskränker förslaget egendomsskyddet genom att utförsel till länder utanför EU beläggs med tillståndsplikt, vilket innebär att ägare av patrondelar inte fritt kan bestämma över sin egendom.

Bestämmelser om villkoren för beviljande av tillstånd och återkallande av tillstånd finns i vapenexportförordningen, som det hänvisas till i 5 § i lagförslaget. Tillstånd prövas och återkallas alltså med stöd av förordningen; i propositionen föreslås inga bestämmelser som kompletterar förordningen i detta avseende.

Det är tillåtet att inskränka en grundläggande fri- eller rättighet endast om syftet inte kan uppnås med metoder som gör ett mindre ingrepp i friheten eller rättigheten. Inskränkningarna får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det skyddsintresse som ska inskränkas. (GrUU 10/2021 rd, s. 3 och GrUB 25/1994 rd, s. 5)

Syftet med propositionen är att komplettera de gällande sanktionssystemen och så långt möjligt täppa till kryphål i dem. Syftet med propositionen är också att främja rätten till liv och personlig säkerhet enligt Europakonventionen och grundlagen. Det finns vägande skäl förenade med de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna att föreskriva tillståndsplikt för utförsel av patrondelar.

För att utförsel av patrondelar ska kunna övervakas har den enda möjliga lösningen varit att föreskriva tillståndsplikt. Det finns ingen annan möjlighet att förhindra utförsel av patrondelar till ett land som är föremål för sanktioner.

Den föreslagna regleringen bygger på godtagbara och vägande skäl med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna, och den är också proportionell.

II Rättsskydd

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan.

I den föreslagna lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar föreslås i 7 § bestämmelser om rätten att söka ändring. Enligt 1 mom. finns bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Enligt föreslagna 2 mom. ska ett i artikel 11.1 b i vapenexportförordningen avsett beslut om upphävande, tillfälligt upphävande, ändring eller återkallande av utförseltillstånd verkställas trots att ändring sökts, om inte besvärsmyndigheten förbjuder det.

Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter förutsätter ett adekvat rättsskydd (GrUB 25/1994 rd, s. 5). De krav avseende rättsskydd som följer av grundlagen uppfylls genom hänvisning till allmänna förvaltningslagar. Denna princip iakttas i den föreslagna paragrafens 1 mom.

Rätten att söka ändring är en grundlagsenlig huvudregel, från vilken det är möjligt att genom lag föreskriva smärre undantag. Då krävs det dock att undantagen inte ändrar karaktären som huvudregel hos rätten att söka ändring och att de inte i enskilda fall äventyrar den enskildes rättsskydd (GrUU 5/2006 rd, s. 7).

I 2 mom. är det fråga om en regel som kan jämföras med besvärsförbud. Syftet är att trygga skyndsamt beslutsfattande, vilket används som grund för verkställighet av myndighetens beslut trots att ändring har sökts.

Den föreslagna regleringen av rätten att söka ändring är godtagbar med hänsyn till att till exempel situationen avseende de mänskliga rättigheterna i destinationslandet kan ha förändrats sedan utförseltillståndet beviljades. Därför behöver till exempel beslut om återkallande av utförseltillstånd kunna verkställas skyndsamt. En garanti för rättsskyddet är dock att fullföljdsdomstolen kan förbjuda verkställigheten av beslutet.

III Företsättningar för straffbarhet

Den straffrättsliga legalitetsprincipen

Enligt 8 § i grundlagen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks.

Enligt föreslagna 46 kap. 1 § 10 punkten i strafflagen ska den som bryter mot eller försöker bryta mot en 2 § om tillståndsplikt för utförsel i lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar (/) föreskriven eller med stöd av nämnda författning meddelad regleringsföreskrift, för regleringsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen innehåller ett krav på exakthet i regleringen. Det betyder att brottsrekvisitet för varje brott ska uttryckas tillräckligt exakt i lagen för att det utifrån bestämmelsens lydelse ska gå att förutse om en viss åtgärd eller försummelse är straffbar (se till exempel GrUU 26/2002 rd, s.2/I).

Av orsaker som hänför sig till legalitetsprincipen bör man förhålla sig negativt till blankettstraffbestämmelser (till exempel GrUU 53/2018 rd, s. 3 och GrUU 10/2016 rd, s. 8). Målet bör vara att de kedjor av bemyndiganden som blankettbestämmelserna kräver är exakt angivna och att de materiella bestämmelser som utgör ett villkor för straffbarhet avfattas med den exakthet som krävs av straffbestämmelser och att det av det normkomplex som bestämmelserna ingår i framgår att brott mot dem är straffbart. Också i den bestämmelse som inbegriper själva kriminaliseringen bör det finnas en saklig beskrivning av den gärning som avses bli kriminaliserad (GrUB 25/1994 rd, s. 8/II).

Den föreslagna punkten innehåller en tydlig hänvisning till bestämmelsen om tillståndsplikt för utförsel i den föreslagna lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar. Av bestämmelsens ordalydelse kan man sluta sig till vilka gärningar som leder till straffrättsligt ansvar, det vill säga bestämmelsen är exakt och noggrant avgränsad.

Godtagbarhet och proportionalitet

Med avseende på en kriminalisering måste ett tungt vägande samhälleligt behov mot bakgrund av systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna kunna påvisas (GrUU 9/2016 rd, s. 2). Därtill har grundlagsutskottet ofta tagit ställning till vad som utgör godtagbara grunder för kriminalisering. Till exempel skyddet av offret (se GrUU 6/2014 rd, s. 2) och av vissa andra utsatta grupper (se GrUU 17/2006 rd, s. 3/I) samt säkerhetsaspekter som hänför sig till olika rättsintressen (GrUU 26/2014 rd, s. 2) har utgjort godtagbara grunder för att överväga kriminalisering.

Vid straffrättslig reglering måste också kravet på proportionalitet beaktas som en generell förutsättning för begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 41/2001 rd, s. 2/II). Straffpåföljdens stränghet måste stå i rätt proportion till gärningens klandervärdhet, och straffsystemet måste genomgående uppfylla proportionalitetskravet (GrUU 23/1997 rd).

Inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna bör vara nödvändiga för att ett godtagbart mål ska kunna nås och även i övrigt överensstämma med proportionalitetskravet. Det är tillåtet att inskränka en grundläggande fri- eller rättighet endast om syftet inte kan uppnås med metoder som gör ett mindre ingrepp i friheten eller rättigheten. En inskränkning får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det skyddsintresse som ska inskränkas (GrUU 5/2009 rd, s. 3).

Syftet med bestämmelserna om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar är att komplettera de gällande sanktionssystemen och så långt möjligt täppa till kryphål i dem. Syftet med den föreslagna 10 punkten om regleringsbrott i strafflagen är således att skydda rätten till liv och personlig trygghet.

Enbart den tillståndsplikt som enligt lagförslag I avses gälla utförsel av patrondelar är inte tillräcklig om det inte finns några påföljder för brott mot bestämmelserna. I ljuset av syftet med bestämmelserna enligt ovan kan en straffrättslig påföljd anses vara nödvändig och proportionerlig. Straffskalan ändras inte i den föreslagna paragrafen, vilket innebär att böter eller fängelse i högst två år kan utdömas för brottet. Straffskalan kan betraktas som proportionerlig också för den föreslagna nya kriminaliseringens del.

Det finns en samhälleligt godtagbar och vägande grund för bestämmelserna. Den föreslagna regleringen är också förenlig med kravet på proportionalitet.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom sanktionsförordningen och vapenexportförordningen innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om tillståndsplikt för utförsel av patrondelar

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på transport av hylsor, tändhattar, krut, kulor och projektiler som används i skjutvapen (*patrondelar*) från Finland till någon annan plats än en medlemsstat i Europeiska unionen (*utförsel av patrondelar*).

Denna lag tillämpas inte på sådana patrondelar som utgör försvarsmateriel enligt lagen om export av försvarsmateriel (282/2012).

2 §

Tillståndsplikt för utförsel

Patrondelar får inte föras ut ur Europeiska unionens tullområde utan tillstånd beviljat för sådan utförsel (*utförseltillstånd*).

3 §

Tillståndsmyndighet

Ansökan om utförseltillstånd görs hos Polisstyrelsen. Ansökan om tillstånd kan även lämnas till en polisinrättning.

4 §

Ansökan om tillstånd

Utförseltillstånd söks på en för ändamålet utformad blankett.

Tillståndsansökan ska innehålla uppgifter om

- 1) den som ansöker om utförseltillstånd för patrondelar,
- 2) den som ska föra ut patrondelarna,
- 3) patrondelarnas mottagare och slutanvändare,
- 4) mängden patrondelar och deras värde i euro,
- 5) patrondelarnas slutanvändningssyfte och slutanvändningsplats,
- 6) patrondelarnas destinationsland eller destinationsländer,
- 7) transitlandet, om patrondelarna transiteras genom en annan stat,
- 8) den giltighetstid som söks för utförseltillståndet.

Tillståndsansökan ska åtföljas en kopia av det avtal eller den motsvarande handling som ligger till grund för utförseln av patrondelarna.

5 §

Beviljande av tillstånd

Vid beviljande av utförseltillstånd ska bestämmelserna om beviljande av och avslag på tillstånd i artiklarna 10 och 11 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition, nedan *vapenexportförordningen*, beaktas.

Om behandlingen av tillståndsärendet förutsätter det ska Polisstyrelsen kontrollera hos utrikesministeriet att det inte finns några utrikes- eller säkerhetspolitiska hinder mot att bevilja tillstånd.

6 §

Avgifter

För utförseltillstånd tas en avgift ut i enlighet med de grunder som anges i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

7 §

Rätt att söka ändring

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett i artikel 11.1 b i vapenexportförordningen avsett beslut om upphävande, tillfälligt upphävande, ändring eller återkallande av utförseltillstånd ska verkställas trots att ändring söks, om inte besvärsmyndigheten förbjuder det.

8 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i skjutvapenlagen (1/1998) 19 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 724/2019,
ändras 99 § 1 mom., sådant det lyder i lag 804/2003, och
fogas till 5 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 764/2014 och 724/2019, ett nytt 4 mom.
som följer:

5 §

Patroner

Bestämmelser om utförsel av patrone delar ur Europeiska unionens tullområde finns i lagen om
tillståndsplikt för utförsel av patrone delar (/).

99 §

Överlämnande av föremål som är i polisens besittning

Skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som polisen har i sin
besittning med stöd av ett beslut om omhändertagande enligt 91 § 1 mom. samt skjutvapen som
polisen har i sin besittning med stöd av ett beslut om omhändertagande enligt 91 § 2 mom. kan
inom tre månader från det att beslutet vunnit laga kraft överlämnas till en person som har
behörigt tillstånd och som ägaren anger eller godkänner. Polisen kan av särskilda skäl förlänga
tidsfristen med högst tre månader.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 46 kap. 1 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 46 kap. 1 § 1 mom. 8 a-punkten underpunkt g samt 1 § 9 punkten, sådana de lyder, den förstnämnda bestämmelsen i lag 501/2024 och den sistnämnda bestämmelsen i lag 506/2015, samt
fogas till 46 kap. 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 506/2015 och 501/2024, en ny 10 punkt som följer:

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §

Regleringsbrott

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

8 a) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, nedan *förordningen om exportkontroll*, i dess

g) artikel 12.7 om förbud mot användning av unionens generella exporttillstånd,

9) en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och gäller avbrytande av de ekonomiska och finansiella förbindelserna med tredjeländer eller restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater, eller

10) 2 § i lagen om tillståndsplikt för utförsel av patrandelar (/) om tillståndsplikt för utförsel föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift, ska för *regleringsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 6 februari 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Inrikesminister Mari Rantanen

2.

Lag

om ändring av skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i skjutvapenlagen (1/1998) 19 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 724/2019,
ändras 99 § 1 mom., sådant det lyder i lag 804/2003, och
fogas till 5 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 764/2014 och 724/2019, ett nytt 4 mom.
som följer:

Gällande lydelse

5 §

Patroner

(ny)

19 §

Undantag från tillståndsplikten

Följande är inte beroende av tillstånd:
1) sådan utförsel av skjutvapen, vapendelar,
patroner och särskilt farliga projektiler som
sker för privat ändamål,

99 §

*Överlämnande av föremål som är i polisens
besittning*

Skjutvapen, vapendelar, patroner och
särskilt farliga projektiler som polisen har i sin
besittning med stöd av ett beslut om
omhändertagande enligt 91 § 1 mom. samt
skjutvapen som polisen har i sin besittning
med stöd av ett beslut om omhändertagande
enligt 91 § 2 mom. kan inom tre månader från
det beslutet fattades överlämnas till en person

Föreslagen lydelse

5 §

Patroner

*Bestämmelser om utförsel av patroundelar ur
Europeiska unionens tullområde finns i lagen
om tillståndsplikt för utförsel av patroundelar (*
/).

19 §

Undantag från tillståndsplikten

Följande är inte beroende av tillstånd:
(upphävs)

99 §

*Överlämnande av föremål som är i polisens
besittning*

Skjutvapen, vapendelar, patroner och
särskilt farliga projektiler som polisen har i sin
besittning med stöd av ett beslut om
omhändertagande enligt 91 § 1 mom. samt
skjutvapen som polisen har i sin besittning
med stöd av ett beslut om omhändertagande
enligt 91 § 2 mom. kan inom tre månader från
det att *beslutet vunnit laga kraft* överlämnas

Gällande lydelse

som har behörigt tillstånd och som ägaren anger eller godkänner. Polisen kan av särskilda skäl förlänga tidsfristen med högst tre månader.

Föreslagen lydelse

till en person som har behörigt tillstånd och som ägaren anger eller godkänner. Polisen kan av särskilda skäl förlänga tidsfristen med högst tre månader.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 46 kap. 1 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 46 kap. 1 § 1 mom. 8 a-punkten underpunkt g samt 1 § 9 punkten, sådana de lyder, den förstnämnda bestämmelsen i lag 501/2024 och den sistnämnda bestämmelsen i lag 506/2015, samt
fogas till 46 kap. 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 506/2015 och 501/2024, en ny 10 punkt som följer:

Gällande lydelse

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §

Regleringsbrott

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

8 a) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, nedan *förordningen om exportkontroll*, i dess

g) artikel 12.7 om förbud mot användning av unionens generella exporttillstånd, *eller*

9) en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och gäller avbrytande av de ekonomiska och finansiella förbindelserna med tredjeländer eller restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater

Föreslagen lydelse

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §

Regleringsbrott

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

8 a) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, nedan *förordningen om exportkontroll*, i dess

g) artikel 12.7 om förbud mot användning av unionens generella exporttillstånd,

9) en med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt antagen förordning som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och gäller avbrytande av de ekonomiska och finansiella förbindelserna med tredjeländer eller restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater, *eller*

Gällande lydelse

(ny)

föreskriven eller med stöd av nämnda
författningar eller rättsakter meddelad
regleringsföreskrift, ska för *regleringsbrott*
dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Föreslagen lydelse

10) 2 § i lagen om tillståndsplikt för utförelse
av patrandelar (/) om tillståndsplikt för
utförelse

föreskriven eller med stöd av nämnda
författningar eller rättsakter meddelad
regleringsföreskrift, ska för *regleringsbrott*
dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .
